

LETECTVO v izraelsko-arabské VÁLCE

V prostoru Středního východu se již delší dobu ostře střetávají imperialistické zájmy s pokrokovým hnutím arabských států podporovaných SSSR a socialistickými zeměmi. Nástrojem americké a britské politiky v tomto prostoru je Izrael, jehož agresivní politika byla již několikrát příčinou krizí. Přímou příčinou i současné krize byly přípravy Izraele k napadení Sýrie s cílem zabránit dalšímu pokrokovému vývoji v této zemi.

K odvrácení této agrese uskutečnily arabské země pod vedením SAR politická a vojenská opatření, avšak v důsledku vzájemných rozporů a celé řady dalších okolností, které není možné v tomto pojednání, zaměřeném především na odborně vojenskou stránku operačního a taktického použití letectva, podrobně vysvětlit, došlo při zahájení války k překvapení. A překvapení, přímo podmíněné a spojené s hromadným, rozhodným, odvážným a centralizovaným použitím izraelského letectva zásadně ovlivnilo průběh počátečního období války, ve kterém izraelské síly splnily své úkoly a dosáhly stanovených cílů proti protivníkovi, který byl ve značné převaze a který v některých druzích výzbroje měl i kvalitnější bojovou techniku.

Vojenské odborníky jistě zajímá, jak k tomu došlo, jaké jsou příčiny tak výrazného neúspěchu na jedné či úspěchu na druhé straně, zvláště z hlediska možné aplikace těchto poznatků a zkušeností v armádách Varšavské smlouvy a NATO.

Průběh války na Středním východě totiž hodně a přesvědčivě napovídá o možnostech operačního, ale i taktického použití letectva v soudobých omezených válkách a dokonce i ve všeobecné jaderné. Závažnou skutečností je, že

v praxi byl poprvé uskutečněn první hromadný úder letectva vyzbrojeného soudobými letouny s cílem dosáhnout rozhodujícího úspěchu již v prvních hodinách války, i když v prostorově omezeném rozsahu a za použití pouze konvenčních prostředků.

Vedle překvapení, prvního hromadného úderu a významu letectva v soudobé válce stojí za to ve světle nejnovějších skutečností znovu posoudit některé otázky operačního a taktického použití letectva, jeho bojové pohotovosti, poměru sil a zranitelnosti.

POMĚR SIL

Při posuzování možností válčících stran se vycházelo především z číselně vyjádřeného poměru sil a kvality výzbroje. V letectvu (viz *tabulka 1*) byl poměr sil v bojových letounech 2 : 1 ve prospěch arabských států (v pozemních silách a v námořnictvu dokonce mnohem příznivější) a letectva arabských států celkově mělo dokonce i kvalitativní převahu jednak v úderné síle, tvořené bombardovacími letouny a ve větším počtu nadzvukových letounů.¹⁾ Znovu se ukázalo, že i když číselně vyjádřený poměr sil je určitým ukazatelem, nemůžeme jej přeceňovat a nehodnotíme-li správně kvalitativní stránku bojové techniky a zejména vliv lidského činitele, může vést spíše ke zkresleným závěrům a iluzím, než k reálnému odhadu.

Letectvo patří mezi technicky velmi náročné druhy zbraní, které na všech stupních vyžadují kvalifikované, morálně připravené a psychicky odolné lidi. Význam lidského činitele u letectva se projevuje právě v kritických situacích, zejména za války, a projevil se i v izraelsko-arabské válce. Ukázalo se, že u nejvíce technicky vybavených zbraní, které tvoří jednotný a velmi citlivý zbrojní systém (např. PVO), selhání člověka má až katastrofální důsledky a naopak. Technicky vyspělí a morálně i psychicky připravení lidé dokáží i u soudobé techniky značně překročit hranice předpokládaných možností. K reálnějšímu hodnocení skutečného poměru sil by tedy bylo nezbytně nutné zavést do číselného vyjádření i vliv lidského činitele. Otázku lidského činitele je ale velmi obtížné hodnotit předem, protože obvykle nemůžeme stanovit nějaké kvantitativní ukazatele. I když můžeme jednoznačně říci, že velitelské orgány i létající personál izraelského letectva převyšovaly příslušníky letectva arabských států, nemůžeme již tento fakt odpovědně nějak přesně vyjádřit. Naproti tomu můžeme najít kvantitativní ukazatele k porovnání vlivu lidského faktoru na úroveň technické údržby a zavést jej přímo do tabulky poměru sil. Měl-li Izrael, jak se ukázalo, vynikající technickou údržbu letounů, která podle odhadu zajistila v době krize 85% koeficient technické schopnosti bojových letounů (kromě toho bylo navíc připraveno 60 cvičných proudových letounů k plnění bojových úkolů) a naproti tomu arabské letectvo mělo technickou údržbu podstatně na nižší úrovni — podle odhadu 60% koeficient technické schopnosti, pak se tyto skutečnosti musely výrazně projevit ve skutečném poměru sil. Místo poměru počtů bojových letounů 2 : 1 ve prospěch arabských států se tento jistě značně nepříznivý vliv změnil již na pouhých 1,2 : 1 — tedy síly se početně téměř vyrovnaly.

A ještě v jedné oblasti se výrazně projevil v izraelsko-arabské válce význam lidského činitele. Každý uznává, že úderná síla letectva nezávisí pouze na

1) Tabulka byla sestavena hlavně z údajů ústavu pro strategické studie LONDON. Počty bojových a cvičných proudových letounů ve skutečnosti byly u obou válčících stran poněkud nižší.

POMĚR SIL V LETECTVU

STÁT DRUH LETOUNU	IZRAEL	SAR, JORDÁNSKO SYRIE CELKEM	ČÍSELNĚ VYJÁDŘENÝ PŘÍBLIŽNÝ POMĚR SIL	SAR	JORDÁNSKO	SYRIE	IRÁK
BOMBARDOVACÍ	VAUTOUR 2B 27	TU-16 36 IL-28 36		TU-16 32 IL-28 32		IL-28 4	TU-16 4*
	27	72	1 : 2,5	64		4	4
TAKTICKÉ STÍHAČÍ	MIRAGE IIIJ 100 S.MYSTERE B2 18 MYSTERE IVA 40 OURAGAN 40 A-4A/B 30* KSYHAWK 18 VAUTOUR 2N 18	SU-7 20 MiG 21, C, D 190 MiG 19 70 MiG 17 130 MiG 15 20 F104A, C 36 HUNTER F-6 20 VAMPIRE FB-9 15		SU-7 20 MiG 21 C, D 130 MiG 19 50 MiG 17 80	F-104A, C 36 HUNTER F-6 20 VAMPIRE FB-9 15	MiG 21 40 MiG 17 30 MiG 15 20	MiG 21 20 MiG 19 20 MiG 17 20
	CELKEM 246	501	1 : 2	280	71	90	60
	CELKEM BOJOVÝCH 273	573	1 : 2	344	71	94	64
DOPRAVNÍ	NORATLAS 12 C-46, C-47, B-377 STRA-TOCRUISER 8	AN-12 12 IL-14 69 C-47 a jiné 10 AN-2 10		AN-12 12 IL-14, C-47 38 a jiné 10 AN-2 10	IL-14 C-47 8	IL-14, C-47 a jiné 15	IL-14, C-47 8
	CELKEM 20	91	1 : 4,5	60	8	15	8
ŠKOLNÍ PROUDOVÉ	MAGISTER 110	MiG-21U 10 MiG-15 100 MiG-15U 12 L-29 18 VAMPIRE, HUNTER 4		MiG-21U 10 MiG-15 100 MiG-15U 8	VAMPIRE, HUNTER 4	MiG-15U L-29 4 18	MiG-15U 4
	CELKEM 110	148		118	4	22	4

*) neprověřeno

počtu letadel a pilotů, ale také na počtu letů, které může uskutečnit v průběhu určité doby za daných materiálních podmínek.

Na příkladu Izraele, který jako malá země měl první dvě složky přirozeně omezené se ukázalo, že třetí z těchto složek se vyznačovala velkou pružností. Při plánování operací se zřejmě podařilo maximálně využít technické úrovně, vycvičenosti a morálního uvědomění pilotů a příslušníků technického personálu tak, že izraelské taktické stíhací letectvo dosáhlo v průběhu počátečního období války až 6 i více vzletů na osádku denně, což přibližně 2× převyšuje dosavadní uznávané normy. Tato skutečnost jistě výrazně ovlivní poměr sil, zvláště když v prvních 48 hodinách působilo izraelské letectvo nepřetržitě ve dne i v noci.

Pokud jde o kvantitativní stránku bojové techniky v poměru sil, uvedená tabulka srovnává v podstatě letouny obdobných kvalit, až na bombardovací letectvo, kde tomu tak není a kde byla situace ještě příznivější pro arabské země než vyplývá ze strohého číselného srovnání.

Srovnání kvalitativně stejných letounů v tabulce poměru sil je totiž velmi důležité u soudobých taktických stíhacích letounů. Daleko závažnější než otázka rychlosti, stoupavosti, dostupu a i manévrovacích schopností letounu, které jsou obvykle u moderních letounů přibližně stejné, jsou otázky doletu, výzbroje a únosnosti letounů a i jeho radiotechnického vybavení. Je např. zásadně nesprávné srovnávat dva letouny, které sice dosahují přibližně stejných rychlostí, stoupavosti a dostupu a jsou i stejně ovladatelné (přesné porovnání těchto vlastností je důležité pouze na taktickém stupni při posuzování vzájemných možností např. ve vzdušném boji), má-li na druhé straně jeden z těchto letounů přibližně 2–3× větší dolet a únosnost a je plně vybaven k činnosti i za ztížených povětrnostních podmínek. Letectvo vyzbrojené takovými letouny má přece mnohem větší údernou sílu, kterou může uplatnit ve značně větší hloubce a v operačním smyslu může plnit kvalitativně náročnější úkoly, např. boj o vzdušnou nadvládu ve větším rozsahu a od samého začátku s větší nadějí na úspěch.

Shrme-li, na základě získaných poznatků, otázku vzájemného poměru sil je jasné, že k objektivnějšímu hodnocení nestačí jenom číselný poměr počtů, třeba i stejně kvalitních letounů, ale že je nutné současně správně hodnotit možnosti bojových vzletů a celkově úderné síly letectva i z hlediska lidského faktoru, který může značně ovlivnit skutečný poměr sil. Při tom každý závěr má jenom relativní platnost, a vzhledem k dynamice boje někdy i časově velmi omezenou.

PŘEKVAPENÍ

Překvapení bylo docíleno v největším rozsahu proti protivníkovi, o kterém se předpokládalo, že je v nejvyšším stupni bojové pohotovosti.

Pokusme se tuto otázku poněkud vysvětlit.

Je nesporné, že překvapení bylo dílem cílevědomé činnosti izraelského generálního štábu. Ale nejen to. Dosáhnout překvapení určitým podílem (a možná dokonce podstatným) připravili i vedoucí představitelé arabských zemí a jejich ozbrojených sil. Vědomí početní převahy i kvalitnější výzbroje a neznalost protivníka vedly k jeho hlubokému podcenění. Celá řada opatření se strany arabských států nebyla vojensky zabezpečena, nebyly zřejmě operační plány, ani jednotné velení a postup. A při tom všem se podcenila možnost aktivní proti-

činnosti Izraele k docílení zvratu situace velmi nepříznivě se vyvíjející pro Izrael.

Jakmile izraelské velení již začalo přímo realizovat svůj plán a v neděli 4. června dočasně uvolnilo přísná pohotovostní opatření a část vojáků dokonce poprvé od vypuknutí krize dostala krátkou dovolenou k návštěvě rodin — snížila se pravděpodobně pohotovost i arabského letectva. Izraelské velení, které vědělo naproti tomu vše potřebné o arabských zemích, o jejich ozbrojených silách, si zatím vytvářelo snad jedinou příležitost, aby ji mohlo plně využít. Příležitost, která plně odpovídala celkové vojenské strategické koncepci i dosavadnímu zaměření vojenské výchovy a výcviku Izraele. A přímým zosobněním toho všeho byl generál Moše Dajan, velitel izraelských vojsk při agresí 1956, který byl několik dní před zahájením války znovu ustanoven ministrem obrany. Klíč k úspěchům Moše Dajana, snad vůbec nejpobornější osobnosti Izraele, je nutné hledat v jeho schopnosti ovlivnit kladně morálku vojsk. O tom, že Moše Dajan je typický představitel útočné strategie, svědčí i několik jeho výroků, které ho velmi dobře charakterizují... „Naše země je tak malá, že si nemůže dovolit nic menšího, než je totální vítězství. Vítězství můžeme docílit jen udeříme-li rychleji a tvrději než protivník.“

A tento generál při převzetí ministerstva několik dní před agresí prohlásil: „Doba není zralá k úderu na arabské státy, buď je již pozdě a nebo ještě příliš brzo.“

Ani tyto skutečnosti plně nedocenilo především vedení SAR, které zřejmě nástup Moše Dajana již v rámci celkového podcenění hodnotilo asi jako pouhé bezvýznamné gesto nebo psychologický pokus.

V překvapení se hrála také velmi důležitou úlohu možnost dlouhodobého udržování bojové pohotovosti. Z tohoto hlediska je bojová pohotovost závažný problém, který je nutné plně docenit. Jedna stránka tohoto problému je uvést vojska do bojové pohotovosti a druhá, neméně obtížná a možná dokonce složitější, je udržovat dlouhodobě vojska v bojové pohotovosti za nejasných podmínek složité mezinárodní situace a neustálého přílivu a odlivu napětí. A právě tato druhá stránka bojové pohotovosti v sobě skrývá potenciální nebezpečí překvapení. V dlouhodobém udržování pohotovosti totiž opět má velkou úlohu lidský činitel a zejména morální a psychické vlastnosti lidí. Tak jako mohou být značné rozdíly u jednotlivců např. ve vytrvalosti, smyslu pro odpovědnost, kázní a v celé řadě dalších psychických vlastností, můžeme porovnávat tyto vlastnosti i u velkých skupin — národů. Praxe znovu potvrzuje, že i v této oblasti byly a jsou značné rozdíly mezi možnostmi arabských států a Izraele. Někteří západní vojenští odborníci dokonce tvrdí, že základním momentem celého překvapení bylo vystižení a využití neschopnosti arabských států dlouhodobě udržovat vysokou bojovou pohotovost. Izraelské ozbrojené síly však docílily překvapení i na operačním a taktickém stupni. Projevilo se v rozhodném, odvážném a výlučném použití celé úderné síly izraelského letectva v prvních hodinách války nejprve proti letectvu arabských států, neočekávanou intenzitou jeho činnosti, využitím malých a přizemních výšek, v neočekávané míře, směrem přiletu při překonání PVO zejména SAR a i použitím prostředků ničení.

Z hlediska překvapení byl vhodně zvolen nejen den, ale i hodina zahájení agrese. Zahájení nepřátelství se téměř každý den očekávalo pravděpodobně v časných ranních hodinách za svítání. K této době obě strany v posledních dnech obvykle vystupňovaly ostražitost a očekávaly zahájení bojové činnosti. Pravidelně po několik dní docházelo asi 1—2 hodiny po rozednění k určitému

uvolnění a pro zbytek dne se již nepředpokládalo zahájení ozbrojeného střetnutí. Toto uvolnění bylo i přímým psychologickým důsledkem předcházejícího vystupňování a napětí. Agrese byla zahájena za 2,5 hodiny po východu slunce v době, kdy u arabských vojsk byla vydávána strava.

Překvapení bylo úplné a se všemi důsledky. Podceněním protivníka následoval po jeho prvním překvapujícím úderu šok a neschopnost reagovat, rozklad velení, dezorientace a zmatek, což ještě umožňovalo přímé následky překvapení. Např. po 1. hromadném úderu nikdo nedal rozkaz ke vzletu zbývajících technicky připravených letounů k odvetné činnosti proti izraelským letištím a prakticky letectvo SAR, které mělo být hlavní údernou silou arabských států, se nad Izraelem vůbec neobjevilo.

Zahájení izraelsko-arabské války více než přesvědčivě ukázalo, že překvapení hrozí i v soudobé válce a dokonce i v situacích, ve kterých se až dosud téměř vylučovalo. Širší zobecnění poznatků z izraelsko-arabské války a jejich aplikace na jiná válčiště a zejména aplikace možných důsledků překvapení a nebo nové přezkoumání možnosti vyloučení některého ze stupňů překvapení, by však vyžadovalo hlubší rozbor, což je mimo možnosti tohoto pojednání.

PRVNÍ HROMADNÝ ÚDER

První hromadný úder generální štáb izraelské armády pečlivě a podrobně rozpracoval a naplánoval. Vycházel ze strategického plánu, během prvního dne vybojovat vzdušnou nadvládu, která by v následujících dnech umožnila rozvinout rozhodující útočnou operaci na Sinajském poloostrově. Naplánování 1. hromadného úderu bylo zřejmě velmi dobře zpravodajsky zabezpečeno. Dlouhodobou zpravodajskou činností byly získány podrobné poznatky nejen o rozmístění a stavu letišť, ale i o dislokaci a stavu letectva a PVO arabských států a dalších potřebných údajích. Dlouhodobé poznatky, zahrnující i soustavné snímkování území arabských států, byly upřesněny změnami, které nastaly v dosavadním průběhu krize tak, že velitelé skupin i piloti dostali skutečně velmi přesné údaje. Uvádí se dokonce, že v mapách cílů byly na letištích přesně zakresleny i jednotlivé letouny na stanovištích, vyznačeny technicky neschopné a označena i stanoviště maket. Makety letounů, které používalo hlavně letectvo SAR byly samy o sobě velmi dokonalé, ale na letištích byly nevhodně rozmístěny. Na maketách a kolem nich nebyly patrné stopy po znečištění palivem a výtokovými plyny.

Charakteristickým rysem plánování 1. hromadného úderu bylo:

- hluboká celková detailní znalost protivníka ;
- centralizované, hromadné nasazení všech sil postupně na nejsilnějšího a potom slabšího protivníka (SAR, pak Sýrie a Jordánsko);
- snaha docílit překvapení a zastihnout letectvo protivníka, které bylo jediným cílem 1. hromadného úderu na letištích;
- odvážnost a riskantnost;
- prostorově, výškově a časově sladěná činnost všech skupin;
- maximální využití letecké techniky zejména v doletu, účinnosti a při opakování vzletů;
- maximální využití možností osádek a technického i týlového personálu;
- maximální využití všech možností k oklamání protivníka a k překonání jeho PVO;

— soustředění úsilí osádek na ničení letadel na zemi (v 1. pořadí bombardovací a nejkvalitnější taktické stíhací).

Základním způsobem překonání PVO nejsilnějšího protivníka — SAR, bylo využití překvapení a přilet z neočekávaného, nejslabší radiolokačními prostředky zajištěného směru v malých a přízemních výškách.

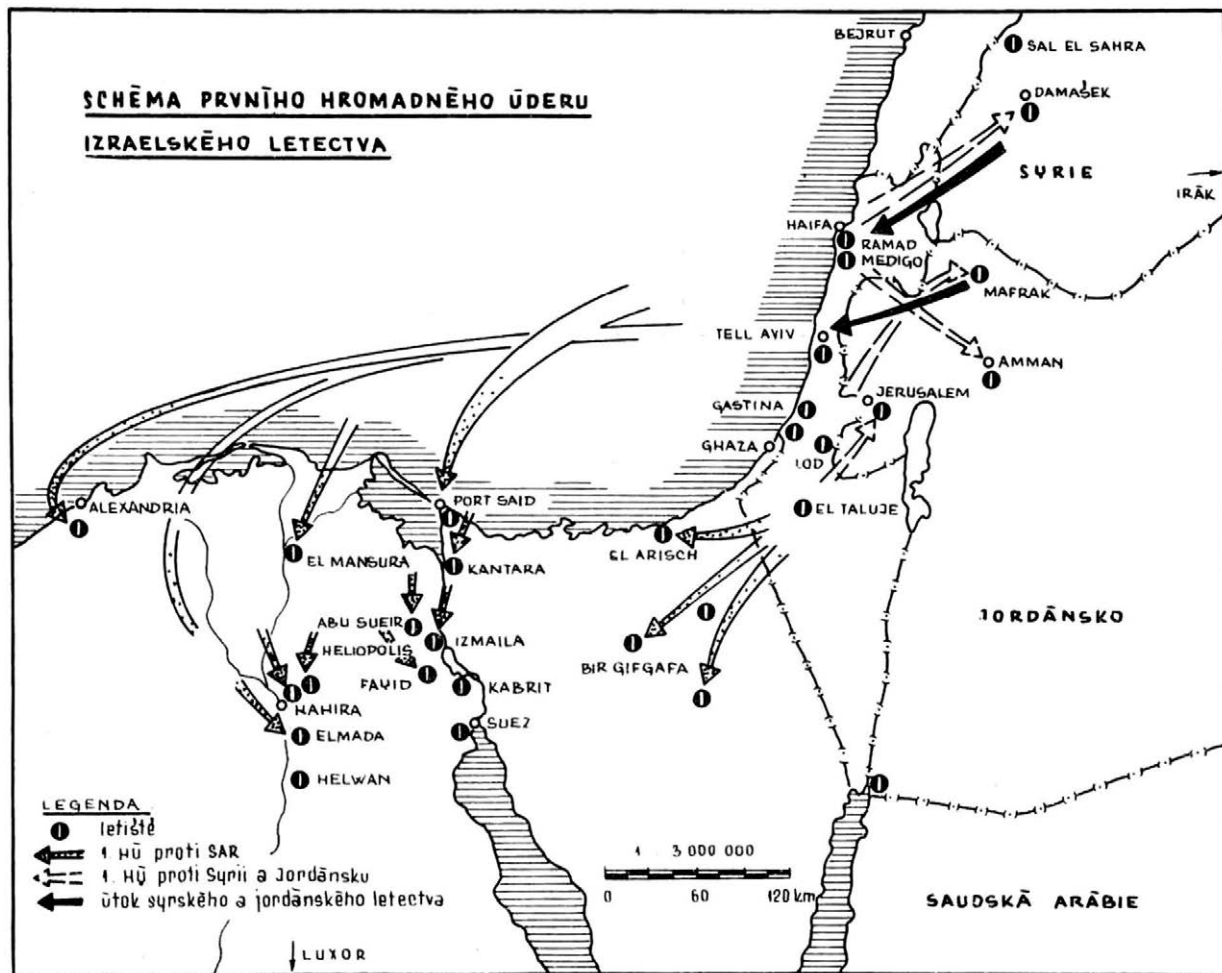
Rozkazy k 1. hromadnému úderu dostali velitelé letek pravděpodobně v noci ze 4. na 5. června. Izraelskému letectvu, jehož letouny byly na letištích udržovány v neustálé pohotovosti ke vzletu, nebylo jisté za těžké uskutečnit v časných ranních hodinách spojenou předběžnou a předletovou přípravu. Pokud jde o přípravě letounů, měli technici a specialisté možnost využít ráno ještě asi 2 hodin denního světla. V podstatě šlo pouze o nejnútnejší prověrky a případné upřesnění výzbroje, když zbraně byly zcela určitě nabitý a pumy a rakety podvěšeny již v dosavadním průběhu krize podle variant výzbroje, odpovídajících zámyslu operačního použití — tedy uskutečnění 1. hromadného úderu. I na přípravu osádek byl dostatek času. Velitelé letek měli kromě bojových nařízení zároveň podrobně rozpracované nejen všechny otázky vzletu a uskutečnění 1. hromadného úderu a dalších vzletů v průběhu 1. dne bojové činnosti, ale i podrobné plány přípravy osádek, doplňování LPH, munice a přípravy opakovaných vzletů.

V rámci 1. hromadného úderu bylo použito všech sil proti hlavní úhroze — letectvu SAR. První letouny vzlétaly v 8,30 (vých. evr. času) a vzlet izraelského letectva trval asi 10 až 15 minut. Bojová sestava izraelského letectva byla učleněna po letkách a po rojích do proudů na třech hlavních náletových směrech (viz **schéma**). Hlavní síly izraelského letectva, které zaútočily na nejdůležitější letiště v prostoru Port Said — Alexandria — Cairo — Suez obletěly souvislé radiolokační pole SAR přes Středozemní moře a po rozčlenění na jednotlivé skupiny napadly určené cíle od západu a severu. Současně byla napadena letiště SAR na Sinajském poloostrově. Skupiny, vyčleněné k úderu na tato letiště vzdálená pouze 60—130 km od státní hranice, vzlétaly pravděpodobně jako poslední. Letiště v centrální části SAR jsou v hloubce 200—400 km, nejvzdálenější letiště LUOR je 550 km od hranic. První úder se uskutečnil v době od 9.00 do 9.10 hod. Při 1. hromadném úderu byly zničeny výlučně letouny na letištích, část letišť byla rovněž vyřazena z provozu bombardováním vzletového a přistávacího pásma. Z prostředků PVO ničilo nebo umlčovalo izraelské letectvo pouze ty, které bezprostředně bránily v plnění stanovených úkolů. Každý pilot plnil obvykle jedinou zteč (při malé rychlosti) stanovený úkol, s cílem způsobit co největší škody. Izraelští piloti se nad letišti obvykle velmi dobře orientovaly podle výrazně upravených a dobře viditelných stanovišť letounů a k ničení používali palbu kanónů ráže 20—30 mm, letecké rakety, protizemní řízené střely MATRA R-530. Nedostatečné rozptýlení letounů zvýšilo účinky úderů.

Izraelské letectvo při 1. hromadném úderu a v průběhu prvního dne se mělo zvláště vyhýbat vzdušným bojům. Podle izraelských leteckých představitelů byly by vzdušné boje v této době zbytečným plýtváním času, paliva a munice. Nutnost podstoupit vzdušné boje ve větším rozsahu by podle izraelských leteckých představitelů byla důkazem nesprávně naplánovaného 1. hromadného úderu.

Po úderu na letiště SAR a po doplnění paliva a munice část sil zaútočila na letiště v Jordánsku a Sýrii, část sil opakovala úderu na letiště SAR. První hromadný úder trval asi 3 hodiny a byly při něm způsobeny rozhodující ztráty

SCHEMA PRVNÍHO HROMADNĚHO ÚDERU IZRAELSKÉHO LETECTVA

arabskému letectvu — většina ztrát uvedených v *tabulce 2*. Během těchto tří hodin skupiny izraelského letectva, které útočily na nejbližší letiště, mohly uskutečnit druhý vzlet.

Tabulka 2

Ztráty letectva arabských států, způsobené izraelským letectvem za 1. den bojové činnosti (podle izraelských údajů)

STÁT TYP	SAR	SYRIE	JOR- DÁN- SKO	IRÁK	CELKEM	PO- ZNÁMKA
TU-16	30				30	
IL-28	27	2			29	
SU-7	12				12	
MiG-21	92	30		6	128	
MiG-19	20				20	
MiG-17, 15	75	20			95	
HUNTER			20	3	23	
Celkem bojových	256	52	20	9	337	
Dopravní a vrtulníky	30		7		37	
CELKEM	286	52	27	9	374	

Při 1. hromadném úderu proti SAR se útočící izraelské letectvo prakticky nesetkalo s odporem PVO. Při opakovaných vzletech narůstala aktivnost PLD.

Úspěch 1. hromadného úderu znovu upozornil na nebezpečí, které hrozí letectvu v důsledku jeho zranitelnosti na zemi, není-li v bojové pohotovosti k rychlejšímu vzletu. Již během první hodiny války mohou být způsobeny nejtěžší ztráty. Z tohoto hlediska je zvláště citlivá a nebezpečná situace jednotek a útvarů na letištích v malé hloubce. Izraelské letectvo již v 1. hromadném úderu rozhodlo otázku vybojování vzdušné nadvlády i když celá operace k vybojování vzdušné nadvlády byly časově náplní celého prvního dne války.

Během prvního dne bylo napadeno 25 letišť, prakticky zničeno arabské letectvo na zemi a vybojována absolutní nadvláda ve vzduchu.

I když ztráty, způsobené letectvu arabských států, jsou zcela určitě poněkud přehnané (v minulosti se dosud vždy ukázalo, že každá válčící strana má tendenci nadsazovat vlastní úspěchy a snižovat úspěchy protivníka), dávají vcelku reálnou představu o zranitelnosti letectva na zemi a výsledku 1. dne války. Z tabulky 2 vyplývá i výrazné zaměření izraelského letectva především na ničení úderného letectva a nejmodernějších typů taktických stíhačů.

Izraelské letectvo přiznává za 1. den ztrátu 19 letounů, sestřelených převážně palbou PLD — tedy poměr ztrát v bojových letounech 1 : 17.

Během prvního dne vzletlo proti izraelskému letectvu jen asi 40 letadel, většina z tohoto počtu měla být údajně sestřelena ve vzdušných bojích. Poměr ztrát způsobených arabskému letectvu ve vzdušných bojích ke ztrátám letounů na zemi je podle izraelských údajů přibližně 1 : 10.

Speciální spojovací jednotky izraelského letectva vstupovaly během 1. hromadného úderu a prvního dne války do sítí používaných arabským letectvem, navazovaly spojení se vzletnuvšími piloty, dezorientovaly je a za použití různých promyšlených forem psychologického nátlaku narušily jejich bojovou morálku a vůli k odporu.

Ze srovnání celkových ztrát arabského letectva v průběhu počátečního období války (**tabulka 2, 3**) jasně vyplývá význam prvního dne a 1. hromadného úderu. Arabské letectvo z celkového počtu 388 bojových letounů ztratilo 88 % během 1. dne a z toho výraznou většinu při 1. hromadném úderu izraelského letectva.

Tabulka 3

Ztráty letectva arabských států, způsobené izraelským letectvem za 60 hodin války (podle izraelských údajů)

STÁT TYP	SAR	SYRIE	JOR- DÁN- SKO	IRÁK	CELKEM	PO- ZNÁMKA
TU-12	30			1	31	
IL-28	29	2			31	
SU-7	14				14	
MiG-21	100	32		13	145	
MiG-19	29				29	
MiG-15, 17	87	23			110	
HUNTER			21	6	28*	
celkem bojových	289	57	21	20	388*	
AN-12	8				8	
IL-14	24		5	5	34	
MI-6	10				10	
Mi-4	1	3	3		7	
Neidentifikované	4				4	
Celkem dopravních a vrtulníků	47	3	8	5	63	
CELKEM	336	60	29	25	451*	

*) +1 HUNTER Libanonu

Způsob operačního použití izraelského letectva zejména při 1. hromadném úderu sehrál rozhodující úlohu v dalším průběhu počátečního období války. Naproti tomu letectvo arabských států během 1. hromadného úderu nebylo schopné [až na nálet syrského letectva na letiště v severní části Izraele, který měl dílčí úspěch a neúspěšný nálet jordánského letectva na sklady a rafinerie ropy severně TEL AVIV] jakékoliv odvetné činnosti proti izraelským letištím,

nesplnilo úkoly v rámci PVO a zůstalo na letištích vydáno zcela na pospas zničujícím úderům protivníka, který od zahájení války měl pevně iniciativu v rukou. Skutečnost, že izraelské letectvo bylo prakticky neruшено na svých několika mírových základnách, umožnila vynikající funkci jeho týlu a technické údržby, což ještě zvyšovalo jeho možnosti.

Po vybojování vzdušné nadvlády 1. den války soustředilo izraelské letectvo úsilí zcela na leteckou podporu. *Byla to výrazná změna v operačním použití izraelského letectva.* S neutuchající intenzitou napadlo ve zcela otevřeném, nepokrytém terénu a na několika komunikacích arabské jednotky s důrazem na tanky a dělostřelectvo. Proti živé síle začalo používat kromě palby kanónů, raket a řízených střel a bombardování tříštivými pumami i napalm, hlavně na prostory soustředění a komunikace.

Letecká podpora značně ovlivnila průběh útočné operace na Sinaji, způsobila velké ztráty na lidech a bojové technice a měla rovněž značný vliv i na morálku bojujících.

V důsledku předcházející dlouhodobé psychologické a morální přípravy izraelských vojsk vedla izraelská armáda válku velmi rozhodným způsobem, se všemi důsledky tak, jako dvě naprosto nesmiřitelné strany v boji o vzájemné přežití. I když izraelské letectvo se soustředilo zejména 1. den výhradně na vojenské cíle, nebylo to ovlivněno ohledy na civilní obyvatelstvo, ale přímo nutností využít s největší ekonomikou omezené možnosti ke splnění hlavních úkolů a dosažení maximálních výsledků.

Při letecké podpoře pak již více vystupovaly do popředí možnosti plného využití ničení nechráněné živé síly v otevřeném terénu. Brutalitu boje charakterizuje to, že některé izraelské jednotky nebraly zajatce a na druhé straně pak sestřelení izraelští letci, pokud padli do arabských rukou, byli na místě zabiti. Izraelské letectvo proto již od samého zahájení bojové činnosti organizovalo pomocí vrtulníků záchrannou službu pro sestřelené letce obdobně jako Američané ve Vietnamu.

Z Á V Ě R

Vojenský konflikt na Středním východě nevyřešil žádný ze základních rozporů v této oblasti a situaci naopak dále zkomplikoval. Posuzovat důsledky izraelské agrese a perspektivy dalšího možného vývoje v této oblasti nebylo cílem tohoto pojednání.

Z odborně vojenského hlediska můžeme však učinit určité předběžné závěry, zvláště o úloze lidského činitele a letectva při realizaci strategického nebo operačního zámyslu a překvapení v soudobých válkách.

Tato válka zcela jasně a jednoznačně potvrdila rozhodující význam lidského činitele a zejména velitelského sboru v soudobých válkách vůbec. Proto při posuzování možností válčících stran je nutné do hodnocení začlenit zvláště odborně technickou, psychologickou a morálně politickou přípravu a úroveň lidí. Reálné a podložené hodnocení protivníka pak poskytuje výchozí podklady pro maximální využití všech možností k dosažení rozhodujících cílů. Naproti tomu podcenění protivníka a oddávání se iluzím skrývají v sobě nebezpečí překvapení, které spolu s rozhodným, soustředěným a operačně správně zaměřeným použitím letectva a všech prostředků ničení může rozhodujícím způsobem ovlivnit průběh počátečního období války a pravděpodobně války vůbec. *Znovu se potvrdila důležitá úloha a význam letectva v soudobých válkách a zvláště*

význam vzdušné nadvlády a současně i zranitelnost letectva na zemi, je-li pohotovost na úrovni, která nezajistí včasný vzlet a zahájení účinné protičinnosti.

Dosavadní průběh počátečního období války, zejména překvapení, 1. hromadný úder a operační použití letectva oživují znovu některé důležité teoretické otázky použití ozbrojených sil v širších souvislostech v možném celosvětovém konfliktu. Je to zejména závažná otázka reálnosti odvetného úderu vzápětí po napadení.

Není nutné zapírat, že v této souvislosti vystupují a budou vystupovat znovu představitelé nejnebezpečnějšího a nejagresivnějšího směru ve vojenství — představitelé teorie preventivní války. První hromadný úder izraelského letectva budou totiž ztotožňovat s předstihujícím úderem a budou se pokoušet zobecnit jeho výslednost a platnost i pro celosvětový jaderný konflikt. Při kritice tohoto stanoviska je nutné zdůraznit, že tato válka nemohla dát ani nejmenší odpověď k otázce použití raketových vojsk a samozřejmě také nijak změnit fakt, že v celosvětovém konfliktu bez jakýchkoliv pochyb jsou určující strategické prostředky raketových vojsk a k hodnocení jejich účinnosti, pohotovosti a zranitelnosti platí zcela jiná měřítka; zcela jiná kritéria platí tedy i pro vzájemný vztah prvního a odvetného úderu v rámci jaderného útoku.

Proto je nutné pozorně vyhodnotit všechny velmi cenné zkušenosti z izraelsko-arabské války a aplikovat jejich platnost v obecnějším rozsahu, ale jenom tak, kde je možné srovnávat. A to je jistě již další závažný problém, který přesahuje rámec tohoto pojednání, jehož cílem bylo poskytnout velitelskému sboru naší armády podklad k vážnému zamyšlení nad odpovědností a společenským významem jeho práce a aktivně zlepšovat vše, co vyplývá z nejnovějších poznatků.